

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Expedita Juris Divini, Natvralis, Et Ecclesiastici Moralis Expositio

Tamburini, Tommaso

Coloniæ Agrippinæ, 1665

An in necessitate? parag. 4.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40132

§. III.

An Episcopus propter solam bonam fidem Contractuum possit dispensare in impedimento dirimente?

I. Dico, nequaquam posse, quia bona fides non dat potestatem inferiori ad dispensandum in eo, in quo ipse inferior potestatem nullam habet. Neque dicas Tridentinum a concedere impersonaliter, ut facilius dispensetur bona fide contrahenti Matrimonium cum impedimento dirimente, quam cum mala, per quem modum impersonaliter loquendi, modo diximus, concedi potestatem Episcopis. Ne id dicas (inquam) hæc enim non est concessio, sed permissio, qua Concilium solum enunciative dicit, facilius dispensari posse (utique ab eo, qui eam potestatem habet, nempe à summo Pontifice) quando Matrimonium fuit bona fide contractum, quam, quando mala. Non ergo Concilium dat potestatem dispensandi, ne impersonaliter quidem, idque patet, quia secus posset Episcopus etiam dispensare, quando intercescit mala fides, licet difficilius, quod nemo dixit.

§. IV.

An Episcopus in necessitate aliqua dispensare valeat in predictis impedimentis dirimentibus

I. VEl sermo esse potest, an Episcopus valeat in his dispensare post contractum Matrimonium, vel ante contractum, idque, vel in impedimento publico, vel in occulto. Secernamus hæc diligenter, ne confusa reddatur tractatio.

IN IMPEDIMENTO OCCULTO,
apparente post contractum
Matrimonium.

1. Potest in hoc Episcopus pro foro tantum Conscientiæ dispensare, quando adfunt simul quatuor circumstantiæ. Primò, si adfit gravissima necessitas. Secundò, si ea sic urgeat, ut non sit tempus adeundi Pontificem, vel ejus Delegatum, dispensare volen-

tem. Tertio, si impedimentum, ut dictum est, sit occultum. Quarto, si adfuit bona fides, quando contractum est Matrimonium, id est, adfuit inculpata ignorantia impedimenti.

3. Hæc doctrina sub quatuor dictis conditionibus jam hodie recipitur communiter à Doctoribus b ducta ratione à præsumpta mente, & benignitate Pontificis, qui in tanta necessitate præsumitur, nolle ita sibi in damnum Fidelium, reservare potestatem dispensandi, ut eam, tunc non possit Episcopus concedere. Non ergo necessitas dat hanc Jurisdictionem, quam certe dare non potest, sed benignitas Pontificis ob illam necessitatem.

4. Sed quando nem impedimentum judicatur occultum, & quando judicanda erit sufficiens necessitas?

Respondeo, de priore dicam mox cap. seq. à numero 26. De posteriore hic breviter habeo.

Quæcunque urgens gravis necessitas, undecunque ducta latius est dummodo sit urgens, nec alio modo possit auxilium ferri, nisi per dispensationem Episcopi, nam, ut supponimus, non est aditus ad Pontificem. Addunt tunc non immerito aliqui, ratò alium casum posse contingere tanta necessitatis prætersequentem, vel ei similem. Titius, & Berta in facie Ecclesiæ contraxerunt bona fide, de qua loquimur (nam de fide mala mox numero sequenti) Matrimonium, sed postea invenitur Berta impedimento occulto laborasse ex Affinitate contracta cum dicto Titio propter copulam, quam ante Matrimonium ipsa habuit cum consanguineo in primo, seu secundo gradu ipsius Titii. Certè, si sine scandalo, & periculo infamiæ non potest Berta, se separare à Titio donec impetretur dispensatio à Pontifice, in gravissima necessitate esse judicabitur, quia non potest prodere Marito, vel aliis suum delictum. Quare ab Episcopo tunc dispensari poterit. Non apparet autem facile in aliis impedimentis tanta necessitas, quia impedimenta alia sine infamia manifestari poterunt, & dum impetratur dispensatio, sine incommodo separabuntur conjuges.

5. Dixi autem (ratò alium casum posse contingere) negare enim non possumus, aliquando, etiam præscindendo ab infamia, posse aliquam aliam necessitatem adesse, id, quod

Trid. sess.
24. c. 5. de
Reform.
matr.

Castro
lib. 2. d.
40. n. 3. &
num. 10.
Pont. lib. 8.
c. 13.
Aver. q.
19. matr.
sec. 2.

Castro
lib. 2. d.
40. n. 3. &
num. 10.
Pont. lib. 8.
c. 13.
Aver. q.
19. matr.
sec. 2.

Castro
lib. 2. d.
40. n. 3. &
num. 10.
Pont. lib. 8.
c. 13.
Aver. q.
19. matr.
sec. 2.

b Sauch.
lib. 2. d.
40. n. 3. &
num. 10.
Pont. lib. 8.
c. 13.
Aver. q.
19. matr.
sec. 2.

Perez. de
matr. d.
43. sec. 6.
Castro. d.
4. de spons.
p. ult. s. 1.
nu. 8. Et
deinceps.

post annos septem à Matrimonio apparuit impedimentum inter ipsos diuimens consanguinitatis secundi in quartum gradum. Notitia hujus impedimenti est inter vicinos, & suppono, posse facile probari, immo, & esse publicum.

13. Certum est, filios esse legitimos ob bonam fidem, ut notat Filliucius a alios citans. *2 Filliuc. T. 1. r. 19.* Verum quærendum est, quid remedii ad hoc Matrimonium validandum?

14. Primum remedium est recursus ad Summum Pontificem. At, hoc factum est, sed inutiliter, quia, vel requisitæ sunt aliquot expensæ, vel accessus ad Romanam Curiam. Conjuges autem ita sunt ingenti oppressi paupertate, ut neutrum possint.

15. Secundum remedium est dissolutio Matrimonii. At, hoc durissimum est, & affert de decus conjugibus, & tamen ii sunt digni minori remedio ob bonam fidem, & ob recursum jam factum ad Pontificem.

16. Tertium, ut simul cohabitent, tanquam Soror, & Frater, At hoc non vulgaribus incommodis plenum est: tum quia affert scandalum scientibus impedimentum, tum quia difficile erit, eos in tanta familiaritate continentiam obseruare; tum quia, dum ii cognoscunt impedimentum, verosque se non esse conjuges, quæ pax erit inter illos, qui praxim amor?

18. Quartum, ut Episcopus suppetat expensas necessarias ad professionem in Curiam Romanam. Hoc remedium affert Vaquez b dicens, has debere Episcopum subministrare suis ovis. Verum hoc remedium est Episcopo molestum, & durum nimis, & ideo à Salas, c Castropalao, d Pontio e nequaquam admittitur.

17. Remedium ergo quintum puto, esse, ut Episcopus dispense: potest enim in hoc casu in foro Conscientiæ, etiam existentem esse, multo magis posse, modo diximus num. 2. Doctores; qui videntur insinuate, posse Episcopum dispensare in prædictis circumstantiis, sunt Sotus, f Vafqu. g Salas, h Castrop. i

Dico (insinuare videntur) quia absolute docent, Episcopum in simili necessitate posse dispensare in impedimento Matrimonii dirimente, & nunquam addunt limitationem, se

Tamburinus de Sacramentis.

loqui de occulto; Ergo sentiunt de omni etiam publico; & merito, quia eadem rationes ductæ à Charitate; & benignitate Pontificis, ita præsumuntur adesse aliquando in publico, perinde ac in occulto.

19. Puto item, hanc dispensationem concedi debere ab Episcopo, atque peccare, nisi concedat: quia illam ex iustitia obligatur Episcopus (quando rationabiliter deberet) concedere, ut universaliter docet Suar. k Ve- k Suar. de rum de hac obligatione legatur omnino Castrop. l qui benignius loquitur. *Castrop. l. 1. r. 3. d. 6. p. 6. s. 2. a n. 8.*

20. Hactenus illius Theologi Consilium, quod posset confirmari ex doctrina Perez, m qui sic habet: *Vt Episcopus dispense in impedimento dirimente, requiritur, ut illud sit occultum. Si enim esset casus, quod impedimentum sit publicum, potius oriretur scandalum, si Episcopus dispensaret, quam scandalum cessaret: Omnes enim sciunt, per se loquendo, non posse Episcopum ejushodi dispensationes concedere. Si tamen poneremus impedimentum esse publicum, & simul publicam esse gravissimam necessitatem, posset similiter Episcopus dispensare.* Hæc ille.

IN IMPEDIMENTO Publico ante contractum Matrimonium.

21. Quamvis hic casus videatur molestior; tamen, ut in simili nuper à num. 9. dictum est, molestia in eo dumtaxat sita est, quod difficiliter tanta necessitas inveniatur, aliisque remediis ita destituta, ut etiam ante contractum Matrimonium possit ab Episcopo in impedimento publico dispensari. At, si in rarissimo casu urgentissima adesset dicta necessitas, cur ex eadem benignitate, & charitate Pontificis concedenda non sit ejushodi potestas Episcopis in præsentis casu, sicut in præcedenti? Et ut concedit Leander apud Dianam p. 11. Tr. 8. Ref. 3. V. Sed obserua.

22. Fac enim, aliquem morti proximum urgeri ad Matrimonium contrahendum cum aliqua puella, ut sic legitima reddatur proles antea suscepta, vel, ut resarciatur honor dictæ puellæ, vel, ut sic sedentur graves discordiæ (in quibus casibus num. 10. concessimus Episcopo potestatem dispen-

T c sandi

fandi in impedimento publico apparente post contractum Matrimonium) tuæ sanè propter easdem rationes debemus concedere ante Matrimonium contractum ; Et confirmari id potest ex doctrina modo nume 20. allata à Perez, cum hic, ut supponere etiam debemus, non solum impedimentum sit publicum, sed etiam publica necessitas. Adderem, si fortè necessitas publica non sit, reddi eam publicam per prudentem evulgationem posse, ut scilicet sic scandalum, quod fortè proveniret ex ejusmodi Episcopi dispensatione deviteretur. Pensitent lectores prædicta, & sapienter judicent.

IN DUBIO, AN EPISCOPUS POSSIT dispensare in impedimentis Matrimonii?

23. Si exhibitis diligentis moralibus (quæ certè exhiberi omninò debent) dubium sit negativum, an impedimentum verè adsit, Dispensationem in re nostra non indigemus, nec Episcopi, nec Pontificis, & abique illa procedi potest ad Matrimonium, quia tunc possessio stat pro libertate, hominis potentis uxorem ducere : solum, (quando opus esse, judicabitur) Episcopus, ad scandalum vitandum, declarez, dispensationem non esse necessariam, vel, ad cautelam, dispenser. Idem multò magis erit, si probabile sit, impedimentum non adesse.

At verò, si certum sit impedimentum, sed dubia causa, seu dubium sit, an adsit tanta necessitas, quantam requiri hætenus explicuimus, tunc enim verò dubitari potest.

AN EPISCOPUS POTESTATEM habeat dispensandi?

Et breviter. Respondeo, non habere, quia in hoc dubio possidet certitudo impedimenti dirimentis, potestas autem Episcopi est dubia, dubia enim causa non potest dare certam potestatem, ergo ex alibi à b me dictis non potest, se extendere ad dissolvendum certum impedimentum.

24. Dices. Episcopus in dubio, an adsit sufficiens causa ad Verum non reservatum

dispensandum, adjejunctum Ecclesiasticum solvendum, ad laborandum die festivo, potest dispensare ex receptissima doctrina Doctorum apud Merollan, c & Dianam, d ergo, & in casu nostro.

Respondeo. Nego consequentiam, quia potestas dispensandi in Veris non reservatis, & cæteris prædictis est certa in Episcopo, ut omnes docemus, & sic, operari supra dubiam causam, in prædictis potest ; At in Episcopo non adest potestas ad dispensandum in casu nostro, id est, in impedimentis, ergo non potest operari circa certum impedimentum, & ex alia parte causa dubiè sufficiens, non potest Episcopo dare certam potestatem, ut dictum est.

Adde, totam hanc potestatem esse ex præsumptione voluntatis Pontificis: At in re tam gravi quis illam in dubio præsumere audebit?

Quid si Episcopus putet, se habere causam, sed deinde post datam dispensationem, inveniatur, se erravisse, hoc est, causam illam non adfuisse ? Respondeo, id me infra e dicturum.

In casu obtrita dispensationis subreptitia: An aliquid possit Episcopus?

25. Non dubitarunt aliqui affirmare, Episcopo posse Episcopum firmam per suam dispensationem reddere eam dispensationem, quam quisque aliqui fortè subreptitiè habuerunt à Summo Pontifice, quasi jam Summus Pontifex eam veluti imperfectam concesserit, quæ possit adimpleri ab Episcopo. Sanè Pontifex incertus gignit de hac potestate est, quia eam videtur Sacerdos Textus h concedere. Verum nos nullatenus h incerti esse debemus, quia illam admittere non possumus, perinde non admittuntur Cætopalans, & aliique; nullibi enim illa conceditur, & Textus allatus solum permittit Episcopo, ut, propter multas difficultates separationis, disimulet, si Matrimonium sit nullum, & à conjugibus validum reputetur. Adde, posse dici, illam fuisse peculiarem concessionem pro illo speciali casu, non verò legem universalem.

26. Hæc quoad Episcopum. An autem dispensatio bona fide à Summo Pontifice impetrata, si deinde inveniatur subreptitia,

a Sanc. lib.
8. matr. d.
6. nu. 18.
Pont. lib. 3
c. 13. n. 1.
Et nos lib.
1. in Decal.
c. 3. §. 7. V.
Adstr. n. 3.

b Lib. 1. in
Decal. c. 3.
§. 7. V. Di-
spens. V.
Juridic.
V. Subdi-
1115.

possit aliquando præsumi, ratam, & firmam haberi ab eodem Pontifice dixi a libro primo in Decal.

CAPUT V.

An Alii à Summo Pontifice, vel Episcopo possint aliquid in impedimentis Matrimonii?

Potest dubitari Primò, de Vicario Episcopi. Secundò, de Capitulo Sede Vacante. Tertiò, de Regularibus per privilegia. Quartò, de Commissario Bullæ Cruciatæ.

Vicarius Episcopi.

2. Quoniam hæc potestas dispensandi in prædictis necessitatibus est ordinaria Episcopo, ideo ea delegabilis est. Quare specialem concessionem ejusmodi potestatis suo Vicario, seu alteri b poterit Episcopus communicare.

b Sanchez. l. 1. matr. d. 40. n. 12.
j. Verùm adverte, hanc potestatem Vicarium non habere ex vi Vicariatus, sed debere specialiter ipsi ab Episcopo concedi, ut notat Sanchez, & alii que.

Capitulum Sede Vacante, ejusque Vicarius.

4. Sanè poterit Capitulum, quia, Sede Vacante, succedit in tota Jurisdictione Episcopi; Vicarius autem ipsius poterit quidem, sed ex speciali concessione; non verò ex vi Vicariatus juxta dicta num. præcedenti.

Regulares.

5. Nullum circa hoc Religiosi Privilegium habent, nisi aliqui ex illis possint dispensare cum Infidelibus existentibus in Remotissimis Regionibus. Et quidem (ut constat) in impedimentis solum Jure Ecclesiastico inductis. De qua, re vide Sanchez. e.

An vero possint dispensare in petitione debiti, si superveniat legitimis conjugibus Affinitas ex copula illicita dicam mox cap. 6. numero 4.

Commissarius Bullæ Cruciatæ.

6. Potestas, quæ Commissario huic conceditur super hac re, illa una est, quæ cum quibusdam conditionibus possit is dispensare in impedimento Affinitatis, contracto ex copula fornicaria. Id, ut explicetur, habe præ oculis ipsa verba Bullæ, fin quibus ea potestas Commissario conceditur.

Item (ait Summus Pontifex) Reverendo Episcopo, qui Commissarius deputatur, datur facultas dispensandi in foro Conscientiæ dumtaxat, nullis datus literis, seu per Confessorem laicis, cum his, qui primo, & secundo Affinitatis, ex fornicatione contractæ, gradibus conjuncti, Matrimonium contraxere, dummodo post Concil. Trident. illius formam servaverint, ac impedimenta hujusmodi occulta sine penitus, & alter contrahentium, tempore contracti Matrimonii impedimenti ignarus existerit, & quod de nullitate prioris consensus prius certificati, tacitaque (si videbitur ad evitanda scandala) causa nullitatis Matrimonium inter se, eitam secrete, de novo contrahere possint, prolemque susceptam, & suscipiendam exinde legitimam decernendo. Hactenus Bulla. Discurre nunc per singulas clausulas.

Qui Commissarius deputatur.

7. Ne ignores, Commissarium hunc, cui Pontifex prædictam potestatem concedit, residere in Hispania, qui tamen substituit alios in singulis Provinciis, quibus eam potestatem subdelegat. Ille vocatur Commissarius Generalis, hi Commissarii Provinciales.

8. Inquiri jam primò, quo jure Generalis hanc Potestatem Provincialibus Commissariis concedit?

Respondeo, quia hæc Potestas Generali Commissario est concessa & omnibus successoribus, ideo ordinaria est, atque adeò delegabilis. Adde, id peculiariter concedi à Pontifice Commissario Generali, ut num. seq. jam jam explicabo.

9. Inquiri secundò. An Commissarius Provincialis, qualis est noster Archiepiscopus Panormitanus pro tota Sicilia, possit hæc eandem potestatem dispensandi in

T t 2 dicto

f Ap. Lud. à Cru. in Exposit. Bullæ Cruciatæ in initio operis.